

Gårdsnavn: Øvre Morthaugen ("Øvre Mårt'aua") **Gnr/bnr:**
Koordinat: Ø: 625399, N: 6587183, 22 EU89-UTM Sone 32
Synbarhet: Fullt ut synlig/gjenfinnbar i terrenget

Foto: Gunnar Kullerud Fra 1960 tallet.

Kulturminneregistrering

KMtype: Småbruk, ,
Tilstand: Spor/rester finnes
Verneverdi:
Vern: ,

Beskrivelse:

Beskrivelse: Øvre Morthaugen var fra tidlig på 1600-tallet en del av det Morthaugen som da var husmannsplass under gården Gryte i Varteig. Den gang lå bosettingen på det som senere ble Nedre Morthaugen.

Øvre Morthaugen oppsto en gang på slutten av 1700-tallet, og utgjorde den gang omkring en fjerdepart av det totale Morthaugen.

For den felles bosettingen på Morthaugen henvises til omtalen for Nedre Morthaugen.

Lok. nr. 1053497 forts:

Engebret var den første

Engebret Haakensen (1756-1801) fikk skjøte på Øvre Morthaugen i 1797. Det var oppsitterne på Gryte som da solgte fra dette bruket.

Olav Spydevold skriver i "Varteig – en liten bygds historie" (1956) at det er uvisst om det hadde bodd folk på Øvre Morthaugen før Engebret kjøpte det, men han var trolig den første som bygde hus på plassen.

Året etter at Engebret Haakensen kjøpte Øvre Morthaugen og etablerte seg der, giftet han seg med Semiana Olsdatter Grytedalen (født i 1782).

Engebret dør imidlertid allerede i 1801, og Semiana fortsatte å drive bruket fram til 1827. Da selger hun til Ole Jensen fra Rakkestad. Han var født i 1794 og gift med fire år yngre Olea Olsdatter.

Olea og Ole ble på Øvre Morthaugen i ti år. Da selger de til Ole Olsen Furuholmen, som i 1846 selger det videre til Ole Hansen fra Korum i Rakkestad.

Karen og Lars fikk barna Ole (født i 1859), Peder (1861), Inger Maria (1863), Johannes (1865), Arne (1867), Marte Maria (1869), Oline (1871) og Anton (1874). De fem første kom til verden på Bøhaugen, de tre siste ble født på Øvre Morthaugen.

I tillegg hadde Lars en sønn Johannes (født i 1853) fra før han giftet seg. Mor til Johannes var Pernille Marie Nielsdatter Skaen.

Ved siden av gårdsdriften på Øvre Morthaugen, jobbet Lars i lensa.

Lars dør på Øvre Morthaugen 30. oktober 1897, Karen 6. juni i 1906.

Sønnen overtar

Det er yngste sønnen Anton som overtar på Øvre Morthaugen etter Karen og Lars. Anton var født på Øvre Morthaugen i 1874, og gifter seg i 1902 med Anna Henriksen fra Haugen (født på Kastet under Skattebøl i 1875).

Anna og Anton får barna Trygve (født i 1902), Bjarne (1904), Dagmar (1905), Olav (1907), Agnes (1909), Valborg (1911), Sverre (1913) og Erling (1916).

Anton og familien flytter fra Øvre Morthaugen i 1918, da han kjøpte en av Lunde-gårdene (gnr. 3011, bnr. 1).

Nye eiere blir Kristine og Hans Olsen. Kristine var født på Holmen i 1890, Hans på Dueholen i 1887. De giftet seg i 1915, og barna Gunborg, Olga og Ole får noen av oppvekstårene sine på Øvre Morthaugen. I september 1921 dør imidlertid Kristine, og Hans og barna flytter etter hvert til Fosselia, og senere til Dueholen.

Flere eierskifter

Deretter blir det flere skifter i bosetting og eierskap på Øvre Morthaugen, før det blir stabilitet gjennom 20 år med familien Øby.

Sigrid og Aslak Øby flytter til Øvre Morthaugen i august 1939. Da kommer de fra Ise. Paret får tolv barn – Marry Elisabeth, Finn Anders, Per Aslak, Ragnar Marino, Else Margrethe, Odd Gunnar, Rigmor Helene, Eva, Gretha Ingebjørg, Arne Willy og Jan Steinar. Gretha Ingebjørg ble oppkalt etter en eldre søster med samme navn, som dør på Øvre Morthaugen i 1943 – tre år gammel.

Øby-familien blir boende på gården fram til 1958-59, da de selger til Isak Lunde (kilde: Ragnar Marino Øby, født i 1929). Etter en kortere periode på Hafslundsøy, flytter Sigrid og Aslak Øby til Sætre i Hurum.

Siste beboeren på Øvre Morthaugen var Einar Johansen (født 18. april i 1917). Han kom flyttende fra Myrås tidlig på 1970-tallet, og bodde her fram til ut på 1990-tallet, da han flyttet til Rakkestad sentrum. Johansen dør i Rakkestad 5. september i 1997.

Legges til Stenkleven

Det gamle bruksnummer 1 på Øvre Morthaugen – der Ole Hansen bodde – ble på 1890-tallet solgt til Arne Olsen på Stenkleven. Arne var jo som tidligere omtalt svigersønn til Ole. Siden har denne eiendommen fulgt

Lok. nr. 1053497 forts:

Stenkleven (gnr. 252, bnr. 1).

Senere ble også bruksnummer 2 på Øvre Morthaugen lagt til Stenkleven da Isak Lunde (1916-1994) kjøpte det på slutten av 1950-tallet.

Også Morthaugbråten (bruksnummer 5) har blitt lagt inn under Stenkleven.

Bebyggelsen

Ved registreringen i 2010 var bebyggelsen på Øvre Morthaugen enten helt eller delvis borte. Låve med fjøs og stall er borte, men det er tydelige rester etter fundamenter ved registreringen. Skjul og våningshus er delvis falt sammen.

Låven og skjulet sto vest for boligen, på andre siden av veien. Låven sto lengst fra våningshuset, ned mot jordkanten.

Josef Glenne (født i 1935) forteller at det i hans oppvekst var to kuer, en hest, gris og høner på Øvre Morthaugen.

Øvre Morthaugen hadde gårdsnummer 23, bruksnummer 1 og 2 i gamle Varteig kommune, fram til grensereguleringen i 1992 da gården ble lagt til Rakkestad kommune og fikk gnr. 253, bnr. 2.

Tilhørende enkeltminner (0):

Litteratur